Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (трети състав)

24 октомври 2013 година*

„Гражданство на Съюза — Членове 20 ДФЕС и 21 ДФЕС — Право на свободно движение и на пребиваване — Гражданин на държава членка — Курс на обучение в друга държава членка — Отпускане на помощ за обучение — Изискване за постоянно местожителство — Място на обучението в държавата по местожителството на заявителя или в съседна държава — Ограничено по обхват изключение — Особени обстоятелства в положението на заявителя“

По дело C-220/12

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Verwaltungsgericht Hannover (Германия) с акт от 20 април 2012 г., постъпил в Съда на 11 май 2012 г., в рамките на производство по дело

Andreas Ingemar Thiele Meneses

срещу

Region Hannover,

СЪДЪТ (трети състав),

състоящ се от: г-н M. Ilešič, председател на състав, г-н C. G. Fernlund, г-н A. Ó Caoimh (докладчик), г-жа C. Toader и г-н E. Jarašiūnas, съдии,

генерален адвокат: г-жа E. Sharpston,

секретар: г-жа C. Strömholm, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 21 март 2013 г.,

като има предвид становищата, представени:

— за г-н Thiele Meneses, от R. Braun, Rechtsanwalt,

— за германското правителство, от г-н T. Henze и J. Möller, в качеството на представители,

— за датското правителство, от г-н C. Thorning, в качеството на представител,

— за гръцкото правителство, от г-жа G. Papagianni, в качеството на представител,

* Език на производството: немски.

— за Европейската комисия, от г-н V. Kreuschitz и г-н Д. Русанов, в качеството на представители,

предвид решението, взето след изслушване на генералния адвокат, делото да бъде разгледано без представяне на заключение,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на членове 20 ДФЕС и 21 ДФЕС.

2 Запитването е отправено в рамките на спор между г-н Thiele Meneses, германски гражданин с местожителство в Истанбул (Турция), и Region Hannover (Област Хановер), Служба за подпомагане на обучението, във връзка с отказ за отпускане на помощ за обучение за следване в Нидерландия.

Правна уредба

3 Член 4 от Федералния закон за индивидуалното насърчаване на обучението (Bundesgesetz über individuelle Förderung der Ausbildung (Bundesausbildungsförderungsgesetz), в редакцията му, публикувана на 7 декември 2010 г. (BGB1. I, стр. 1952, наричан по-нататък „BAföG“), е озаглавен „Обучение в страната“ и гласи:

„Помощта за обучение се отпуска за обучение в страната при спазване на членове 5 и 6“.

4 Член 5 от BAföG е озаглавен „Обучение в чужбина“ и има следното съдържание:

„1. По смисъла на настоящия закон постоянното местожителство е мястото, където се намира, не само временно, основният кръг от контакти на заинтересованото лице, без да се изисква то да възнамерява трайно да се установи там; мястото, в което определено лице пребивава само с образователна цел, не може да се приеме за негово постоянно местожителство.

2. Учащите с постоянно местожителство на територията на страната, които следват курс на обучение в учебно заведение в чужбина, имат право на помощ за обучение, ако

[…]

3) учащият […] започва или продължава обучението си в учебно заведение в държава — членка на Европейския съюз, или в Швейцария.

[…]“.

5 Член 6 от BAföG е озаглавен „Помощ за обучение на германски граждани в чужбина“ и в него се предвижда, че:

„Германци по смисъла на Основния закон, които имат постоянно местожителство в чужда държава и които там или оттам посещават учебно заведение, намиращо се в съседна държава, могат да получат помощ за обучение, когато особените обстоятелства на конкретния случай оправдават това. Видът, продължителността на плащанията и начинът, по който се отчитат доходът и имуществото, се определят според особените обстоятелства в страната на пребиваване“.

6 Член 16 от BAföG е озаглавен „Продължителност на изплащането на помощта за обучение в чужбина“ и има следното съдържание:

„1. При обучение в чужбина по смисъла на член 5, параграф 2, точка 1 или член 5, параграф 5 помощта за обучение се изплаща в продължение на не повече от една година. […]

[…]

3. В случаите по член 5, параграф 2, точки 2 и 3 помощта за обучение се изплаща без оглед на ограничението във времето, предвидено в параграфи 1 и 2; в случаите по член 5, параграф 2, точка 3 обаче помощта се изплаща в продължение на повече от една година само ако към началото на престоя си в чужбина след 31 декември 2007 г. учащият е имал постоянно местожителство в Германия в продължение на най-малко три предходни години“.

7 Член 6 от BAföG е допълнен с административни указания относно BAföG (Allgemeine Verwaltungsvorschrift zum Bundesausbildungsförderungsgesetz, наричани по-нататък „BAföGVwV“), в които се предвижда:

„6.0.1 […] По принцип и за разлика от курса на обучение в Германия, за курс на обучение в чужбина не се отпуска никаква помощ за обучение.

6.0.2 Учащият трябва първо да поиска помощ за обучение от държавата, в която пребивава.

[…]

6.0.10 […] Учащите с постоянно местожителство в друга държава първо трябва да бъдат пренасочвани към курс на обучение в Германия.

[…]

6.0.12 При учащите, чиито нужди се определят по реда на член 13, невъзможността за следване на курс на обучение в Германия може да се дължи

a) на личността на учащия: например ако учащият е болен или инвалид и има нужда от съдействието на своите родители или близки роднини или е необходимо да бъде настанен в заведение в чужбина;

b) на неговото лично или семейно обкръжение: например родителите на учащия или други негови близки роднини са болни, инвалиди или немощни хора и съответно имат нужда от неговото присъствие, за да се грижи за тях;

c) на причини, свързани с курса на обучение: например в държавата на пребиваване учащият се учи в германско учебно заведение, което предвид изискванията си за прием, естеството и съдържанието на провежданото обучение, както и предвид издаваната диплома за завършено образование е еквивалентно на съответните категории германски учебни заведения […];

d) на икономически причини: например по време на обучението самите родители на учащия или на учащата се оказват в тежко и непредвидимо финансово положение и имат право да поискат помощ за покриване на основни нужди по реда на член 119 от Федералния закон за социалната помощ (Bundessozialhilfegesetz) […] и прекъсването на обучението в чуждата страна или продължаването на обучението в Германия би породило сериозни затруднения;

e) на роднинска връзка с някоя от групите лица, посочени в точка 6.0.5, ако работното място на тези лица бъде преместено в друга държава по нареждане или по инициатива на работодателя“.

Спорът по главното производство и преюдициалният въпрос

8 От акта за преюдициално запитване е видно, че г-н Thiele Meneses е германски гражданин, роден в Бразилия през 1989 г., и постоянното му местожителство е в Истанбул, където живеят родителите му.

9 В периода 2001—2004 г. той учи в германски училища в Истанбул, в периода 2004—2007 г. учи в Барселона и отново учи в Истанбул в периода 2007—2009 г. През юни 2009 г. получава диплома за завършено средно образование („Abitur“). В периода юни 2009 г.—април 2010 г. жалбоподателят в главното производство пребивава в Южна Америка, където наред с останалото преминава тримесечен стаж в Сантяго (Чили). През летния семестър на 2010 г. започва курс на обучение по право във Вюрцбургския университет (Германия).

10 През зимния семестър на учебната 2010/2011 г. г-н Thiele Meneses сменя университета и започва курс на обучение по право в Мастрихтския университет (Нидерландия), където също се установява да живее.

11 На 11 август 2010 г. жалбоподателят в главното производство подава заявление за отпускане на помощ за обучение до Region Hannover за следването си в Мастрихтския университет.

12 С решение от 12 октомври 2010 г. Region Hannover отхвърля заявлението, тъй като съгласно член 6 от BAföG на живеещите в чужбина германски граждани помощ за обучение може да се отпуска само при особени обстоятелства. Според Region Hannover в случая на жалбоподателя в главното производство такива обстоятелства не са налице.

13 На 15 ноември 2010 г-н Thiele Meneses подава жалба срещу това решение до Verwaltungsgericht Hannover, твърдейки, че отказът да му бъде отпусната помощ за обучение, нарушава правото на свободно движение, което му предоставят членове 20 ДФЕС и 21 ДФЕС, тъй като местожителството му е в Турция, а съгласно разпоредбите от BAföG помощ за обучение му се предоставя само ако следва курс на обучение в Германия, като по този начин посочените разпоредби са пречка той да упражнява предвидени в Договора за функционирането на ЕС основни свободи.

14 Запитващата юрисдикция иска да се установи дали национални разпоредби като членове 5 и 6 от BAföG са съвместими с членове 20 ДФЕС и 21 ДФЕС. Според нея, като ограничават правото на получаване на помощ за обучение в чужбина само до живущите в Германия германски граждани, тези разпоредби поставят в неблагоприятно положение определена група граждани на Съюза, които, преди да започнат курса си на обучение, имат постоянно местожителство в държава — членка на Съюза, различна от Федерална република Германия. Член 5, параграф 2, първо изречение, точка 3 от BAföG можел да възпре германски граждани, които са с постоянно местожителство извън Германия, но не непременно в Европейския съюз, да отидат в държава членка, различна от Федерална република Германия, за да започнат или продължат курс на обучение.

15 Според запитващата юрисдикция тази неблагоприятна последица само отчасти се компенсира с допълващата разпоредба в член 6 от BAföG, тъй като тя не обхваща курсовете на следване във всички държави — членки на Европейския съюз, а приложното ѝ поле се свежда до държавата по местожителството на заявителя на помощ и до съседните на нея държави. Освен това от член 6 от BAföG не се пораждало каквото и да било право на помощ, тъй като тя се отпускала

само при особените обстоятелства и в зависимост от преценката на Region Hannover. Ето защо член 6 от BAföG също можел да възпре граждани на Съюза с постоянно местожителство в чужбина да отидат в избраните от тях държави членки, за да започнат или продължат курс на обучение.

16 При това положение Verwaltungsgericht Hannover решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„Правото на свободно движение и пребиваване, предоставено на гражданите на Съюза с членове 20 и 21 ДФЕС, допуска ли национална правна уредба, съгласно която германските граждани с постоянно местожителство извън [Германия] могат да получат помощ за обучение, за да посещават учебно заведение, само ако то се намира в страната на постоянното местожителство или в съседна на нея държава, и освен това особените обстоятелства в конкретния случай обосновават отпускането на помощта?“.

По преюдициалния въпрос

17 С въпроса си запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали членове 20 ДФЕС и 21 ДФЕС трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат национална правна уредба като разглежданата по делото в главното производство, която по принцип обвързва отпускането на помощ за обучение с цел следване на курс на обучение в друга държава членка единствено с изискването на територията на страната да е установено постоянно местожителство по смисъла на тази правна уредба, а когато заявителят е гражданин на страната и постоянното му местожителство не е на нейна територия, предвижда помощ за обучение в чужбина само в държавата по местожителството на заявителя или в съседна на нея държава, и то само ако това е обосновано от особени обстоятелства.

18 Преди всичко следва да се припомни, че в качеството си на германски гражданин г-н Thiele Meneses се ползва със статут на гражданин на Съюза на основание член 20 параграф 1 ДФЕС и следователно може да се позове на предоставените му по силата на този статут права, включително — при необходимост — и срещу своята държава членка по произход (вж. Решение от 26 октомври 2006 г. по дело Tas-Hagen и Tas, C-192/05, Recueil, стр. I-10451, точка 19, Решение от 23 октомври 2007 г. по дело Morgan и Bucher, C-11/06 и C-12/06, Сборник, стр. I-9161, точка 22 и Решение от 18 юли 2013 г. по дело Prinz и Seeberger, C-523/11 и C-585/11, точка 23 и цитираната съдебна практика).

19 Както Съдът многократно е постановявал, статутът на гражданин на Съюза е създаден, за да бъде основният статут на гражданите на държавите членки, позволяващ на тези от тях, които са в еднакво положение, да получават в приложното поле ratione materiae на Договора еднакво правно третиране, независимо от тяхното гражданство и без да се засягат изрично предвидените в това отношение изключения (Решение от 11 юли 2002 г. по дело D’Hoop, C-224/98, Recueil, стр. I-6191, точка 28, Решение от 21 февруари 2013 г. по дело N., C-46/12, точка 27 и Решение по дело Prinz и Seeberger, посочено по-горе, точка 24 и цитираната съдебна практика).

20 Сред случаите, попадащи в приложното поле на правото на Съюза, са и тези, свързани с упражняването на основните свободи, гарантирани от Договора, и по-специално свързаните с правото на свободно движение и пребиваване на територията на държавите членки, предвидено в член 21 ДФЕС (Решение по дело Morgan и Bucher, посочено по-горе, точка 23 и Решение по дело Prinz и Seeberger, посочено по-горе, точка 25 и цитираната съдебна практика).

21 В това отношение следва да се уточни, че ако по силата на член 165, параграф 1 ДФЕС държавите членки са компетентни по отношение на съдържанието на учебния процес и организацията на съответните си образователни системи, то тази компетентност трябва да се упражнява при спазване на правото на Съюза, и по-конкретно на разпоредбите на Договора относно правото на свободно движение и пребиваване на територията на държавите членки, предвидено в член 21, параграф 1 ДФЕС за всички граждани на Съюза (Решение по дело Morgan и Bucher, посочено по-горе, точка 24 и Решение по дело Prinz и Seeberger, посочено по-горе, точка 26 и цитираната съдебна практика).

22 По-нататък следва да се отбележи, че национална правна уредба, с която някои граждани на съответната държава се поставят в по-неблагоприятно положение единствено поради обстоятелството че са упражнили правото си на свободно движение и пребиваване в друга държава членка, представлява ограничение на свободите, признати на всеки гражданин на Съюза с член 21, параграф 1 ДФЕС (Решение от 18 юли 2006 г. по дело De Cuyper, C-406/04, Recueil, стр. I-6947, точка 39, Решение по дело Morgan и Bucher, посочено по-горе, точка 25 и Решение по дело Prinz и Seeberger, посочено по-горе, точка 27).

23 Действително, предвидените в Договора улеснения за движението на гражданите на Съюза не могат да проявят пълното си действие, ако гражданин на държава членка е възпрян да се възползва от тях поради пречки, дължащи се на пребиваването му в друга държава членка, произтичащи от правна уредба в държавата му на произход, която го поставя в по-неблагоприятно положение поради самото обстоятелство, че се е възползвал от тези улеснения (Решение по дело D'Hoop, посочено по-горе, точка 31, Решение от 29 април 2004 г. по дело Pusa, C-224/02, Recueil, стр. I-5763, точка 19, Решение по дело Morgan и Bucher, посочено по-горе, точка 26 и Решение по дело Prinz и Seeberger, посочено по-горе, точка 28).

24 Това съображение е изключително важно в областта на образованието предвид целите, преследвани с член 6, буква д) ДФЕС и член 165, параграф 2, второ тире ДФЕС, а именно насърчаване на мобилността на студенти и преподаватели (вж. Решение по дело D'Hoop, посочено по-горе, точка 32, Решение от 7 юли 2005 г. по дело Комисия/Австрия, C-147/03, Recueil, стр. I-5969, точка 44, Решение по дело Morgan и Bucher, посочено по-горе, точка 27 и Решение по дело Prinz и Seeberger, посочено по-горе, точка 29).

25 В това отношение трябва да се припомни, че правото на Съюза не задължава държавите членки да предвиждат система за предоставяне на помощ за обучение с цел следване на курс на обучение в друга държава членка. След като обаче държава членка предвижда система за предоставяне на помощ за обучение, която позволява на учащите да се ползват от такава помощ, тя трябва да следи за това правилата за предоставянето на тази помощ да не водят до неоправдано ограничение на правото на движение и пребиваване на територията на държавите членки (Решение по дело Morgan и Bucher, посочено по-горе, точка 28 и Решение по дело Prinz и Seeberger, посочено по-горе, точка 30).

26 В разглеждания случай е безспорно, че жалбоподателят в главното производство, чието постоянно местожителство по смисъла на BAföG винаги е било в Турция, започва курс на обучение по право в Германия и впоследствие, след един семестър, сменя университета, за да продължи своя курс на обучение в Нидерландия. От материалите по делото следва също, че жалбоподателят не е искал да учи нито в Турция, нито в съседна държава и че според преценката на Region Hannover никакво обстоятелство от лично естество не обосновава отпускането на помощ за обучение в чужбина.

27 Трябва обаче да се констатира, че изискване за постоянно местожителство като предвиденото в член 5, параграф 2 от BAföG, независимо че се прилага без разграничение към германските граждани и към останалите граждани на Съюза, представлява ограничение на правото на свободно движение и пребиваване, от което се ползват на основание член 21 ДФЕС всички

граждани на Съюза (вж. в този смисъл Решение по дело Prinz и Seeberger, посочено по-горе, точка 31). Такова ограничение е налице, независимо от обстоятелството, че в член 6 от BAföG разглежданата в главното производство правна уредба предвижда възможност за гражданите на страната да се направи изключение от това изискване при особени ясно описани обстоятелства, тъй като на тези граждани не се осигурява възможност да се възползват изцяло от правото си на свободно движение и пребиваване.

28 Ето защо подобна правна уредба може да възпре граждани на Съюза да упражнят правото си на свободно движение и пребиваване в друга държава членка предвид последиците, които може да има упражняването на тази свобода по отношение на правото на помощ за обучение (Решение по дело Prinz и Seeberger, посочено по-горе, точка 32).

29 Произтичащото от разглежданата в главното производство правна уредба ограничение може да бъде обосновано от гледна точка на разпоредбите от правото на Съюза единствено ако се основава на обективни съображения от общ интерес, които са различни от гражданството на заинтересованите лица, и ако ограничението е пропорционално на правомерно преследваната от националното право цел (вж. Решение по дело De Cuyper, посочено по-горе, точка 40, Решение по дело Morgan и Bucher, точка 33 и Решение по дело Prinz и Seeberger, посочено по-горе, точка 33). От практиката на Съда е видно също така, че определена мярка е пропорционална, когато позволява да се осъществи преследваната цел и същевременно не надхвърля необходимото за постигането ѝ (Решение по дело De Cuyper, посочено по-горе, точка 42, Решение по дело Morgan и Bucher, посочено по-горе, точка 33 и Решение по дело Prinz и Seeberger, посочено по-горе, точка 33).

30 Именно предвид изискванията на припомнената в предходната точка съдебна практика трябва да се разгледат изложените пред Съда доводи, с които се цели да се обоснове посоченото в точка 27 от настоящото решение ограничение.

31 Според германското правителство, доколкото съществува ограничение на правото на свободно движение и пребиваване, разпоредбите от BAföG се обосновават с обективни съображения от общ интерес. В това отношение, що се отнася до помощта за обучение по реда на BAföG, германският гражданин, независимо дали живее в Германия, или в чужбина, първо бил насочван към курс на обучение на територията на страната. Така според това правителство националната правна уредба позволява да се финансира курс на обучение извън Федерална република Германия само в изключителни случаи, когато не може разумно да се планира следване на курс на обучение в посочената държава членка, и то единствено в държавата по местожителството на заявителя или в съседна на нея държава. Ето защо предвиденото в член 6 от BAföG изключение имало ограничено приложно поле и с него не се целяло създаването на общ ред за финансиране на курсовете на обучение на германските граждани, чието постоянно местожителство е в чужбина. Освен това германското правителство припомня, че критерият за обвързаност с територията на страната все още продължава да бъде предпоставка за отпускането на помощ по реда на BAföG.

32 Германското правителство също така твърди, че националната правна уредба може да бъде обоснована предвид три цели: цел за осигуряване на минимална степен на интеграция на заявителя на помощта в държавата платец, икономическа цел за недопускане на прекомерни разходи и за запазване на националния обхват на помощта за обучение, която може да бъде предоставяна в чужбина, както и цел за насърчаване на трансграничната мобилност на учащите.

33 На първо място, германското правителство твърди, че правната уредба на BAföG цели да осигури минимална степен на интеграция на заявителя на помощта в държавата платец.

34 В това отношение следва да се отбележи, че както интеграцията на учащите, така и желанието да се провери наличието на определена обвързаност между обществото на съответната държава членка и получателя на помощ като разглежданата в главното производство, могат да представляват обективни съображения от общ интерес, с които да се обоснове възможността за засягане на свободата на движение на гражданите на Съюза чрез условията за предоставяне на подобна помощ (вж. по аналогия Решение по дело D'Hoop, посочено по-горе, точка 38, Решение по дело Tas-Hagen и Tas, посочено по-горе, точка 35, Решение от 22 май 2008 г. по дело Nerkowska, C-499/06, Сборник, стр. I-3993, точка 37 и Решение от 1 октомври 2009 г. по дело Gottwald, C-103/08, Сборник, стр. I-9117, точка 32).

35 Съдът признава, че за дадена държава членка може да е оправдано — с цел недопускане на положение, при което помощите, отпуснати за покриване на разходите за издръжка на учащите от други държави членки, да се окажат прекалено голям разход, който да се отрази на общото равнище на предоставяната от тази държава помощ — да отпуска такива помощи само на учащите, които са доказали, че в определена степен са се интегрирали в обществото на посочената държава, и ако е налице опасност да възникне подобен прекалено голям разход, като сходни съображения могат по принцип да се вземат предвид при отпускането от тази държава на помощи за обучение на учащите, които желаят да следват курс на обучение в други държави членки (Решение от 15 март 2005 г. по дело Bidar, C-209/03, Recueil, стр. I-2119, точки 56 и 57, Решение по дело Morgan и Bucher, посочено по-горе, точки 43 и 44, както и Решение по дело Prinz и Seeberger, посочено по-горе, точка 36).

36 Въпреки това съгласно постоянната съдебна практика изискваните от конкретната държава членка доказателства, за да се установи наличието на действителна интеграционна връзка, не трябва да са с твърде ограничителен характер, така че неоснователно да се отдава по-голямо значение на дадено обстоятелство, което не разкрива непременно степента на действителна и ефективна обвързаност между търсещия съответната помощ и тази държава членка, като се изключват всички останали релевантни обстоятелства (вж. Решение по дело D'Hoop, посочено по-горе, точка 39, Решение от 21 юли 2011 г. по дело Stewart C-503/09, Сборник, стр. I-6497, точка 95, Решение от 4 октомври 2012 г. по дело Комисия/Австрия, C-75/11, точка 62, Решение от 20 юни 2013 г. по дело Giersch и др., C-20/12, точка 76 и Решение по дело Prinz и Seeberger, посочено по-горе, точка 37).

37 Относно степента на обвързаност на получателя на помощ с обществото на съответната държава членка Съдът вече е постановил, че за помощ като разглежданата в главното производство, която не е уредена от правото на Съюза, държавите членки имат широка свобода на преценка при определянето на критериите за оценка на подобна обвързаност (вж. в този смисъл посочените по-горе Решение по дело Tas-Hagen и Tas, точка 36 и Решение по дело Gottwald, точка 34).

38 В това отношение Съдът обаче вече е констатирал, че при наличие единствено на изискване за постоянно местожителство като разглежданото в главното производство възниква риск от получаването на разглежданата помощ да бъдат лишени учащи, които, въпреки че не са пребивавали в Германия непрекъснато в продължение на три години непосредствено преди началото на курса на обучението им в чужбина, все пак имат връзки, обвързващи ги в достатъчна степен с германското общество. Такъв може да е случаят, когато учащият е гражданин на съответната държава и е учил в нея в продължение на значителен период от време или пък са налице други фактори, каквито са по-специално семейството на учащия, неговата работа, езиковите му умения и наличието на други социални или икономически връзки (вж. в този смисъл Решение по дело Prinz и Seeberger, посочено по-горе, точка 38).

39 В разглеждания случай член 6 от BAföG допуска изключение от изискването за непрекъснато местожителство в продължение на три години в Германия по отношение на германските граждани, чието постоянно местожителство е в чужбина. В представеното на Съда становище и

в съдебното заседание германското правителство обаче отбелязва, че предвиденото в член 6 от BAföG изключение се тълкува ограничително и има извънреден характер. В това отношение същото правителство отбелязва, че допълненият с BAföGVwV член 6 се прилага единствено за случаи, при които за заявителите на помощта за обучение е невъзможно да следват курса си на обучение в Германия. В BAföGVwV се предвиждали по-специално причини, свързани с болест или инвалидност на заявителя или болест или инвалидност на роднини на заявителя, което налага полагането на грижи, а също и други причини, свързани с еквивалентността на курса на обучение или с финансовото състояние на родителите на заявителя.

40 Също така изглежда, че прилагането на тези изключения по никакъв начин не зависи от наличието на обвързаност между заявителя на помощта и германското общество. Следователно изключенията не позволяват да се постигне твърдяната от германското правителство цел за интеграция. При това положение разглежданото в главното производство изискване за постоянно местожителство се оказва едновременно твърде ограничително и твърде произволно, като неоснователно отдава по-голямо значение на обстоятелство, което не разкрива непременно степента на интеграция на заявителя в обществото на държавата членка към момента на подаване на заявлението за помощ. Следователно разглежданата в главното производство национална уредба не може да се приеме за пропорционална спрямо посочената цел за интеграция.

41 Поради това запитващата юрисдикция, която единствена е компетентна да прецени фактите, трябва да разгледа евентуалните връзки между жалбоподателя в главното производство и Федерална република Германия, доколкото г-н Thiele Meneses, който е германски гражданин, роден в Бразилия, никога не е живял в Германия, но е завършил училищното си образование в германски училища в Испания и Турция.

42 На второ място, германското правителство твърди, че с разглежданите разпоредби от BAföG се цели недопускането на прекалено голям разход за държавата платец и така се гарантира запазването на националния режим на помощта за обучение, която може да бъде предоставяна в чужбина. Според това правителство недопускането на прекалено голям разход и запазването на националния обхват на помощта за обучение, която може да бъде предоставяна в чужбина, са цели от общ интерес, които могат да обосноват ограничение на основните свободи, предвидени в членове 20 ДФЕС и 21 ДФЕС.

43 В това отношение е важно да се припомни, че макар съображения от бюджетен характер да могат да бъдат в основата на социалната политика на дадена държава членка и да влияят върху естеството и обхвата на мерките за социална защита, която тази държава възнамерява да приеме, сами по себе си тези съображения не представляват преследвана от тази политика цел (вж. в този смисъл Решение от 20 март 2003 г. по дело Kutz-Bauer, C-187/00, Recueil, стр. I-2741, точка 59 и Решение от 10 март 2005 г. по дело Nikoloudi, C-196/02, Recueil, стр. I-1789, точка 53). Мотиви от чисто икономическо естество не могат да представляват императивни съображения от общ интерес, които могат да обосноват ограничение на основна свобода, гарантирана от Договора (вж. по аналогия Решение от 17 март 2005 г. по дело Kranemann, C-109/04, Recueil, стр. I-2421, точка 34 и цитираната съдебна практика, както и Решение от 11 март 2010 г. по дело Attanasio Group, C-384/08, Сборник, стр. I-2055, точка 55).

44 Следователно не е възможно изтъкнатата от германското правителство чисто икономическа цел да се счита за императивно съображение от общ интерес, с което обективно да се обоснове разглежданата правна уредба.

45 Освен това в съдебното заседание германското правителство твърди също, че посочената икономическа цел служи за постигането и на друга цел за интеграция, като по този начин стремежът е да се гарантира, че единствено заявителите на помощ, които докажат наличието на

достатъчна връзка с държавата платец, могат да получават помощ за обучение. Следователно тази цел преследвала друга цел, която не била с икономически характер и която можела да обоснове ограничение на основните свободи.

46 В точка 40 от настоящото решение Съдът вече констатира, че при всички положения изискването за постоянно местожителство, въпреки ограничените изключения от него, има едновременно твърди общ и твърде ограничителен характер. Ето защо това ограничение на правото на свобода на движение и на пребиваване не може да се счита за пропорционално спрямо преследваната икономическа цел, която изтъква германското правителство.

47 На трето място, според същото правителство националната правна уредба цели да насърчи мобилността в сферата на образованието. Така разглежданата по делото в главното производство правна уредба можела да насърчи учащи, които са склонни да учат само в Германия, да отидат да учат в чужбина и националният трудов пазар щял да се възползва от тази мобилност, тъй като предвид постоянното местожителство в Германия завръщането в държавата платец щяло да бъде общо правило. В замяна, заявител на помощ, който живее в чужбина и иска да учи на друг език в друга държава членка, нямало да бъде мотивиран да излезе на германския трудов пазар. Следователно предвидените в BAföG мерки давали възможност тази цел да се постигне и не надхвърляли необходимото за постигането ѝ.

48 В това отношение Съдът вече е постановявал, че целта за улесняване мобилността на учащите попада в обхвата на понятието за общ интерес и е част от действията, които член 165 ДФЕС възлага на Съюза в рамките на политиката, свързана с образованието, професионалното обучение, младежта и спорта, както и че мобилността в образованието и обучението е неразделна част от свободното движение на хора и представлява една от главните цели на дейността на Съюза (вж. Решение от 14 юни 2012 г. по дело Комисия/Нидерландия, C-542/09, точка 71).

49 При това положение е възможно обосновка, свързана с насърчаване мобилността на учащите, да представлява императивно съображение от общ интерес, което може да обоснове ограничение като разглежданото в случая. Както бе посочено в точка 29 от настоящото решение обаче, правна уредба, която може да ограничи гарантирана от Договора основна свобода, като правото на свободно движение и пребиваване на гражданите на Съюза, може да бъде надлежно обоснована само ако позволява да се гарантира осъществяването на преследваната правомерна цел и не надхвърля необходимото за постигането ѝ (вж. Решение по дело Комисия/Нидерландия, посочено по-горе, точка 73).

50 Във всички случаи обаче, в точка 40 от настоящото решение Съдът вече констатира, че правна уредба като разглежданата в главното производство има едновременно твърде общ и твърде ограничителен характер и не може да се счете за пропорционална, тъй като отдава по-голямо значение на обстоятелство, което не е непременно единственият показател за действителната степен на обвързаност между заявителя на помощта и германското общество (вж. в този смисъл Решение по дело Комисия/Нидерландия, посочено по-горе, точка 86).

51 Предвид гореизложеното на поставения въпрос следва да се отговори, че членове 20 ДФЕС и 21 ДФЕС трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат национална правна уредба на държава членка като разглежданата по делото в главното производство, която по принцип обвързва отпускането на помощ за обучение с цел следване на курс на обучение в друга държава членка единствено с изискването на територията на страната да е установено постоянно местожителство по смисъла на тази правна уредба, а когато заявителят е гражданин на страната и постоянното му местожителство не е на нейна територия, предвижда помощ за обучение в чужбина само в държавата по местожителството на заявителя или в съседна на нея държава, и то само ако това е обосновано от особени обстоятелства.

По съдебните разноски

52 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (трети състав) реши:

Членове 20 ДФЕС и 21 ДФЕС трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат национална правна уредба на държава членка като разглежданата по делото в главното производство, която по принцип обвързва отпускането на помощ за обучение с цел следване на курс на обучение в друга държава членка единствено с изискването на територията на страната да е установено постоянно местожителство по смисъла на тази правна уредба, а когато заявителят е гражданин на страната и постоянното му местожителство не е на нейна територия, предвижда помощ за обучение в чужбина само в държавата по местожителството на заявителя или в съседна на нея държава, и то само ако това е обосновано от особени обстоятелства.

Подписи